

ΑΠΕΡΑΘΙΤΙΚΑ

Τριμηνιαίο περιοδικό παιδείας και πολιτισμού
της κοινότητας Απεράθου Νάξου

Σίμος Μιλτ. Συμεωνίδης

ΑΣΚΗΣΗ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Κατά τις αναφορές της βιβλιογραφίας, ο ηγούμενος, από το 1816-1832, της Μονής Φανερωμένης Νάξου Δωρόθεος Τζιώτης, υπήρξε μια διακεκριμένη προσωπικότητα με ιδιαίτερη επίδοση στην προαγωγή της Εκπαίδευσης στο νησί. Σ' αυτόν, βασικά, οφείλεται η ίδρυση του «Μουσείου Αλληλοδιδασκτικού» της Αγίας Κυριακής πόλεως Νάξου και του «Αλληλοδιδασκτικού σχολείου των Ακαδημών Δρυμαλιάς»¹. Για την επίτευξη του σκοπού του, εργάστηκε «υπέρ δυνάμιν του και με λόγον και με πολλούς κόπους και αδρά έξοδα», όπως αναφέρει ο ίδιος, προσθέτοντας ότι οι Κυβερνήσεις της επαναστατημένης Ελλάδος «και αι μεταγενέστεραι, επιθυμούσαι την πρόοδον των σχολείων, τα επροίκισαν με διαφόρους επιτοπίους πόρους διά να εξαρκώσι διά τους μισθούς των Διδασκάλων και δι' όσα άλλα έξοδα είναι εις αυτά αναγκαία»².

Όταν λοιπόν κατά το 1832 (με την αναρχία που επεκράτησε στην Ελλάδα) διεπίστωσε ότι «οι διορισμένοι πόροι διά τα σχολεία, αντί να δίδονται εις αυτά, κατεξοδεύονται εις άλλα άλλων» με αποτέλεσμα να βρίσκονται «εις την ακμήν να κλείσουν και οι Διδάσκαλοι (να) παραιτούνται». απηύθυνε στον Διοικητή Νάξου στις 9 Οκτωβρίου 1832 επιστολή, στην οποία κατέγραψε τις διαπιστώσεις του κι εξήτησε «να θάλει όλη την ανήκουσαν προσοχήν και επιμέλειαν ώστε να αποδίδονται οι πόροι εις τα σχολεία κατά τα διατάγματα» των Κυβερνήσεων³.

Η έντιμη αναφορά του ηγούμενου «παρώξυνε τον αρχηγόν της καταχρήσεως των Εθνικών τούτων πόρων κύριον Ανδρόνικον Μπαζαίγιον, επαρχιακόν δημογέροντα, όστις ισχύων παρά τω Διοικητή, τον κατέπεισεν, αντί να ερευνήσῃ περί των εις ιδιοτελείας

1. Ιακ. Εμμ. Καμπανέλλη, Η Ιερά Μητρόπολις Παροξανίας διά μέσου των αιώνων, Αθήνα 1991, σελ. 233, Τρύφ. Ε. Ευαγγελίδου, Η Παιδεία επί Τουρκοκρατίας, εν Αθήναις 1936 (επανάκδ. Διον. Νότη Καραβία, Αθήνα ΜCMXCII), σελ. 45-46.

2. Βλ. στο τέλος το έγγραφο υπό στοιχ. Β¹

3. Αυτόθι

καταναλισκομένων πόρων», να τον διατάξει «να παρουσιάση εις την Διοίκησιν κατάστασιν των Μοναστηριακών πραγμάτων και κτημάτων της οποίας ηγούμενευε Μονής», με κάθε λεπτομέρεια. Η κατάσταση υποβλήθηκε αμέσως και στις 25 Νοεμβρίου ακολούθησε δεύτερη διαταγή προς τον ηγούμενο «να δανείση την Διοίκησιν διά χρείας της 2.000 γρόσια εντός ωρών εικοσιτεσσάρων». Επειδή όμως δεν κατάφερε να συγκεντρώσει το ποσόν αυτό, «εφυλακώθη τη 13 του Δεκεμβρίου ως κατάδικος»⁴.

Την επομένη της φυλάκισης του Δωροθέου, τον επισκέφθηκε ο Ανδρόνικος Μπαζαίγιος, ο οποίος αξίωσε να του επιστρέψει τη διαταγή για δανεισμό της Διοίκησης, επειδή ήταν ένα έγγραφο που την ενοχοποιούσε και του δήλωσε ότι αν ήθελε ν' αποφυλακισθεί, έπρεπε να συνεισφέρει υπέρ των σχολείων 4.000 γρόσια, διαφορετικά «η φρουρά της Διοικήσεως ήθελε κατακυριεύσει πάντα τα του Μοναστηρίου και τα ιδιότητά του. Προς το μεσημέρι της ίδιας ημέρας του ζήτησαν να υπογράψει «αναφορά φιλοτιμική», που είχαν συντάξει οι σκευωροί, «περί αυτοθελήτου συνεισφοράς φοινίκων 1000 κατ' έτος εις τα σχολεία», πράγμα που αναγκάστηκε να κάνει. Επειδή όμως δεν διέθετε το ποσόν αυτό, συνήψε δάνειο υποθηκεύοντας «το καλλίτερον του Μοναστηρίου υποστατικόν και ούτω απελύθη της φυλακής», ο δε Διοικητής του παρέδωσε «φιλοφρονητικωτάτην απόδειξιν της παραλαβής της εκουσίου τάχα συνεισφοράς, ήτις εχρησίμωσεν και αυτή, όπου και οι άλλοι σφετεριζόμενοι των σχολείων πόροι»⁵.

Όταν ομαλοποιήθηκαν τα πολιτικά πράγματα του Κράτους και αναδιοργανώθηκε το διοικητικό σύστημα με κατάργησι των Διοικήσεων και τη δημιουργία νομαρχιών, επαρχιών κ.λπ., ο Δωρόθεος ιστόρησε τα διατρέξαντα σε αναφορά της 17-4-1833⁶ και με αίτησή του, της ίδιας ημέρας, προς τον μητροπολίτη Παροναξίας, παρεκάλεσε να τη διαβιβάσει στη Γραμματεία των Εκκλησιαστικών «με την απαιτούμενην ακριβή αλήθειαν», την οποία και αυτός ε γνώριζε άριστα⁷. Ο μητροπολίτης διεβίβασε την αναφορά και αντίγραφα σχετικών με την υπόθεσι εγγράφων, η δε Γραμματεία διέταξε τον Έπαρχο Νάξου, με την υπ' αριθμ. 23/31-5-1833 Διαταγή της, να προέλθει «εις τας απαιτούμενας εξετάσεις» και να την ενημερώσει λεπτομερώς.

Η ενημέρωσή της καθυστέρησε επί ένδεκα μήνες, με αίτησή του ηγούμενου Δωροθέου, που επιθυμούσε «να συστηθή η επιτροπή ήτις έμελλε να επεξεργασθή τους λογαριασμούς των κατά καιρούς διαχειρησάντων πόρους αφιερωμένους εις τα σχολεία, των οποίων και ούτος εφόρευε ή έμελλε να παρουσιάση και τους ιδιούς του, εις τους οποίους συμπεριλαμβάνοντο και τα χρήματα ταύτα τα οποία έδωκεν εις τον Διοικητήν»⁸. Ο έπαρχος διεβεβαίωσε ότι, μετά τις έρευνες και εξετάσεις που διενήργησε, «αληθώς ο ηγούμενος

4. Εγγραφο Β'.

5. Αυτόθι

6. Αυτόθι

7. Εγγραφο Α'

8. Εγγραφο Δ'

υπεχρεώθη διά της βίας από τον πρώην Διοικητήν Νάξου κ.τλ., κύριον Κλεομένην και έδωκεν αυτώ τους οποίους εις την αναφοράν του αναφέρει χιλίους φοίνικας». Πρόσθεσε δε ότι ο Κλεομένης «έδωκεν εσχάτως εις τους διδασκάλους τετρακοσίους ογδοήκοντα φοίνικας», στην προσπάθειά του, προφανώς να ελαφρύνει τη θέση του, αφού από τους φοίνικες που επήρε⁹ από τον Δωρόθεο, δεν είχε πληρώσει ούτε τους διδασκαλικούς μισθούς.

Ο τέως Διοικητής Νάξου Κλεομένης, διατελούσε αυτή την εποχή διεξαγωγής των ανακρίσεων διευθυντής της Νομαρχίας Αττικής και Βοιωτίας, γι' αυτό και ζητήθηκε από τη Γραμματεία των Εσωτερικών να τον διατάξει να εξηγήσει τον «λόγον της παραλαβής και διαχειρίσεως των 1.000 φοινίκων, τους οποίους έλαβεν επί της εν Νάξω Διοικήσεώς του»¹⁰, αλλ' αγνοούμε, ελλείψει άλλων στοιχείων, ποια υπήρξε η εξέλιξη του ζητήματος.

Τα δημοσιευόμενα κατωτέρω έγγραφα [Θησαυρισμένα στα Γενικά Αρχεία του Κράτους με αρχειακά στοιχεία «Υπουργείο Παιδείας - Κλάδος Εκκλησιαστικ.- Θυρίς 33, Φάκ. 3 - Διάφορα Εκκλησιαστικών»], έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ίσως δε φανούν χρήσιμα στους ιστορικούς της Νάξου που ασχολούνται με την Παιδεία και τα μοναστηριακά του νησιού τους.

* *

*

9. Αυτόθι

10. Έγγραφο ΣΤ'